

Barbara
Woodová

S
E
D
M
D
É
M
O
N
Ů

Barbara
Woodová

S
E
D
M
D
É
M
O
N
Ů

edice
KLOKAN

Copyright © 1981 by Barbara Wood
Translation © Renata Krejčířová, 1999
Copyright © Alpress, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z německého originálu DIE SIEBEN DÄMONEN
přeložila Renata Krejčířová
Redakční úprava Vlasta Kohoutová
Grafická úprava obálky Zbyněk Janáček
Elektronické formáty Dagmar Waňkowská
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., v edici Klokan,
Frýdek-Místek, 1999
Druhé vydání

ISBN (pdf)978-80-7543-124-0

EGYPT – SOUČASNOST

Zastavil se v tmavé chodbě, aby si utřel z obličeje pot, za pomyslel si: Takové to tedy je, když člověk umírá...

Urazil už dlouhou cestu po čtyřech, přičemž se propracoval asi třicetimetrou šachtou dolů tak, že částečně lezl, částečně klouzal a opíral se o nezraněnou ruku. I bez baterky věděl, že je už velmi blízko předsíně, neboť vzduch byl naplněn odporným zápachem.

Ležel na břicho, z čela mu kanul pot a tam, kde měl ruku rozervanou, cítil prudkou bodavou bolest. Kost byla hladce zlomena, ruka zplihle visela a stále se otloukala o hrubě omítnuté stěny úzké šachty. Byl poslední, kdo z expedice přežil; všech šest ostatních zahynulo. Věděl, že už mu nezbyvá mnoho času. Pravděpodobně ho čeká dlouhý, bolestný zápas na život a na smrt, ale to mu v tomto okamžiku bylo lhostejné. Všechno, na čem teď záleží, je dostat se do pohřební komory, než padne do rukou démonům.

Potom bude konečně po všem.

Protože věděl, že brzy se mu nebude dostávat času, zařal zuby, opřel se o zdravou ruku a namáhavě lezl posledních pár metrů. Náhle chodba končila, o kousek dál spadl do bezedné temnoty a plnou vahou narazil na studenou kamennou podlahu předsíně. Chvíli ležel na boku jako ochrnutý a nejraději by křičel bolestí.

Zůstanu tu prostě ležet a umřu, myslel si. Bylo by to ztraceně jednoduché...

Ale věděl, že to nemůže, ještě ne, dokud nedokončí to, co je jeho povinností. Pak teprve bude načase dopřát si poslední odpočinek.

Zaúpěl bolestí ve stehně a otočil se na bok. Pod sebou ucítil něco tvrdého a vytáhl podlouhlý kovový předmět. Baterku, kterou zřejmě upustil někdo, kdo utíkal v panické hrůze...

Rozsvítil ji a malou místnost zalilo jantarové světlo. Viděl, že není sám. „Aha,“ zašeptal a namáhavě se narovnal, „tak tady jste.“

Sedm hrozivých, chladně nehybných postav upřeně shlíželo na vetřelce; jejich obličejové byly nakresleny z profilu, pohled každého z nich se upíral na něj.

„Vy hajzlové,“ vyrazil zadýchaně. Hrdlo měl úplně vyschlé. „Ještě jste nezvítězili. Ne, dokud je ve mně jen jiskřička života. Ještě nejsem... poražen...“

Sedm postav neodpovídalo, neboť to byly jen figury namalované na stěnu.

Amon Skrytý, jehož nahá svalnatá postava byla celá ze zlata.

Velká požíračka Amemait, nestvůra s hrošíma zadníma nohama, s předníma nohama lva a s hlavou krokodýla.

Apop Hadovitý, lidská postava, z níž se místo lidské hlavy zvedala hlava kobry.

Akhekh Okřídlený, antilopa s křídly a hlavou fantastického ptáka.

Spravedlivý, divočák s lidskýma rukama stojící na zadních nohou.

Bohyně, která spoutává mrtvé, jemná žena hezkých tvarů s hlavou štíra.

A konečně *Suteh*, Usirův vrah, nejobávanější ze všech staroegyptských démonů, příšera nahánějící hrůzu s rudě plnouchými vlasy a se žhnoucima očima...

Muž dostal bezmezný vztek, který v něm zadusil jakoukoliv jinou pohnutku. Zvuk jeho nevole se odrazil od holých stěn. Pustil baterku, pohodil hlavou a zařval: „Neporazíte mě!“

V jeho paměti se bleskově vynořily hrůzné scény, které chtěl vytěsnit ze svého vědomí: jak šest lidí přišlo o život, každý jiným, nepopsatelně hrůzným způsobem. Účastníci expedice byli jeden po druhém zabíjeni neviditelnou nadpřirozenou silou, každý z nich jako oběť těch sedmi, kteří střežili hrob. Zůstal jen on. Byl na řadě jako poslední.

Začal vzlykat: „Budu s vámi bojovat... Dokážu to až k rakvím a potom už všechno skončí...“

Místnost se mu začala točit před očima; věděl, že umírá. Samou hrůzou se mu zastavilo krvácení na rameni.

Spadl na záda a hlavou narazil do kamenné podlahy. Tma kolem něj houstla a zase se jasnila. Chvilí byl v mrákotách, pak zase viděl všechno ostře. Zoufale vykřikl: „Vy hajzlové, museli jste za každou cenu zabít i ji?“

Potom si vzpomněl na sarkofágy: vlastní důvod, proč sem vůbec přišel – před třemi týdny. Hermeticky uzavřené rakve faraonů, které obsahovaly odpovědi na všechny hádanky. Měl za sebou tři hrozné, ba osudné týdny. Předtím čtyři měsíce nabitě událostmi od té doby, kdy všechno začalo, a každou vteřinou se nevyhnutelně blížil k tomuto neuvěřitelnému okamžiku; k okamžiku, v němž zjistí, kdo je tady pohřben a proč tajemství těchto mrtvých bylo střeženo tak pečlivě, s tak usilovnou snahou...

Jedna

Sexuální chování starých Egyptanů bylo jedinečné „Sa v žádném případě se nedá srovnávat se vzory chování v dnešní společnosti. Knihy moudrosti starých Egyptanů svorně hlásaly poctivost a čestnost způsobem, který občas připomíná myšlenky prvních křesťanů; Knihy mrtvých vypočítávaly hříchy, za něž může být člověku odepřeno nebe, ale otázky sexuální morálky nebyly nikdy důvodem sporů.

To však neznamená, že by staří Egyptané tolerovali sexuální vztahy bez výběru, neboť víme, že manželská nevěra byla všeobecně odsuzována a trestána. Avšak toto chování nevzniklo ze zvykových zákonů jako v naší společnosti, vyznačující se puritánstvím, nýbrž z nutnosti udržet veřejný pořádek. Jinými slovy, Marku Davison, zase žvaníš jako obvykle.“

Mark sundal palec z nahrávacího tlačítka diktafonu a chvíli se díval z okna. Před ním se až k mlžnému horizontu rozprostíral burácející Tichý oceán. Pod podlahou jeho plážového domku na dřevěných kůlech narážel s hukotem o skály příboj a celým jím otřásal. Mark si dal mikrofon znovu ke rtům a tiše diktoval: „Škrtněte ten poslední odstavec. Je mizerný.“

Po posledním zachmuřeném pohledu na oceán vzal Mark Davison prázdnou skleničku a přešel k baru, kde si nalil trochu bourbonu s ledem. V obývacím pokoji přibývalo tmy a bezútěšnosti, ale Mark nerozsvítil.

Dnes odpoledne nastal v Markově životě rozhodující obrat. Bohužel nikoliv k lepšímu. Vinen byl Grimm svým telefonátem, ten hajzl. Příhodné jméno, Grimm – zloba.

„Je mi líto, Marku,“ zněl jeho hlas jako hlas robota, „hlasovali proti tobě. Je mi to upřímně líto. Ale ujišťuji tě, že...“

Mark Davison už dál neposlouchal. Grimm říkal cosi jako „můžeš přece zůstat docentem, a když se případně uvolní místo na katedře příští rok... bla bla bla...“ Všechno, co v té chvíli mělo pro Marka význam, byl poslední, zamítavý rozsudek, který udělal konec nadějím, trvajícím dvanáct měsíců a stále rostoucím. Když dnes ráno vstával s pohledem na rozzářené, sytě modré nebe, byl si šestatřicetiletý egyptolog Dr. Mark Davison zcela jist, že ho povolají na katedru. A ještě včera večer – hergot, ještě včera večer! – seděl Grimm na této pohovce a říkal: „To ti říkám, Marku, tu katedru máš jistou. Ve správné radě neexistuje nikdo, kdo by hlasoval proti tobě.“

A potom báb – tento neosobní telefonát a Marku Davisovi se zhroutil svět.

Hodil do sebe zbytek drinku, dolil si a upřeně hleděl na dunící temný oceán.

Mark myslel na zatím nedodiktovaný vědecký článek pro odborný časopis. Potom myslel na roky, které jsou před ním, a na stovky odborných článků, které v těch letech napíše. Představoval si knihy, které vydá, a přednášky, které povede – v ženských klubech, ve večerních školách a na víkendových seminářích. Plány, aby vyplnil čas, aby si vydělal na živobytí a aby sám sobě dopřál pocit, že ve svém povolání něco dokázal.

Neboť jedno bylo jisté: Nebude profesorem. Ta profesura na univerzitě v Los Angeles měla připadnout vlastně jemu. Tvrdě na tom pracoval. Už šest let tam učil. U poslední knihy, kterou vydal, přenechal všechny pocty univerzitě, angažoval se politicky, několikrát kandidoval na různé úřady a snažil se zalíbit akademickým klikám. Opravdu neúnavně pracoval na tom, aby dosáhl profesury.

A Grimm pak řekl: „Je mi líto, Marku...“

Mark si znovu nalil do skleničky whisky a odlouдал se k pohovce. Rozsvítil lampičku, která stála na nízkém stolku, a přemýšlel, má-li zapálit oheň v krbu. V domě začínalo být chladno a vlhko. Mark přešel ke krbu a zastavil se, když jeho pohled zavadil o tři obličej, které na něj hleděly z římsy krbu. Na okraji vpravo i vlevo stály sádrové busty Nefertiti a Achnatona, samozřejmě nikoliv originály, ale zato opravdu dobré kopie. Třetí obličej se na něj díval ze zrcadla visícího nad krbem: S unavenýma očima a rozježenými vousy vypadal o něco starší, než byl ve skutečnosti.

Markovi často říkali, že je pohledný muž, avšak on sám tomu příliš nevěřil. Pod tmavými vousy se ukrývaly vrásky, vedoucí od nosních křídel ke koutkům úst. Oči se Markovi zdály ucházející, snad trochu unavené, ale čelo měl vrásčitě jako starý muž. Černé vlasy mu na spáncích předčasně

prošedivěly, avšak nebyl si jistý, zda pro šedivění vůbec existuje nějaký optimální čas.

Každopádně hrozilo, že příliš rychle sklouzne do anonymity průměrných akademiků. Pouze tato skutečnost pro něj měla význam.

Grimm mu ovšem odporoval: „Jsi přece úspěšný muž, Marku. Jsi to, čemu se dnes říká populární vědec. Podobně jako Carl Sagan, víš? Někdo, kdo zpřístupňuje vědu normálním lidem. Publikum miluje tvé knihy o Egyptě.“

Avšak „publikum“ bylo také vrtkavé, a pokud se Markovi nepodaří vydat každých pár let knihu, rychle upadne v zapomnutí. A nekonají-li se žádné vykopávky a nedošlo-li k novým objevům, jak je tomu právě teď, pak je pro egyptologa těžké přicházet stále s něčím novým, co tu ještě nebylo.

Mark sklonil hlavu a položil si ji na zkřížené ruce. Upřeně hleděl na krb, na vrstvu popela a na několik žhavých klacíků z naplaveného dříví a měl pocit, že dospěl na konec své kariéry.

Klepání na dveře znělo tak nesměle, že je Mark nejdřív vůbec neslyšel. Když je konečně zaslechl, podíval se na hodinky; ukazovaly půl šesté večer. Když se klepání ozvalo potřetí, šel otevřít domovní dveře. Při otevřených dveřích zřetelně slyšel dopravní ruch z přeplněné dálnice Pacific Coast Highway, vedoucí nad pláží. Na prahu stál muž, kterého Mark předtím ještě nikdy neviděl.

Mohlo mu být k šedesáti a se stříbřitě lesklými, dokonale učesanými vlasy a pěstěným knírem vypadal opravdu vznešeně. Vysoký cizinec byl oblečen do tmavého obleku s vestou a nesl si černou aktovku – kufřík. Muž se krátce uklonil a jemným nosovým hlasem se zeptal: „Doktor Davison? Doktor Mark Davison?“

Mark si ho zlostně měřil: „Ano...“

„Mám tady něco, co vás bude velmi zajímat.“

Mark se podíval na kufřík: „Místo na hřbitově už mám, děkuji,“ zabručel zlostně a chtěl dveře zase zavřít. Avšak cizinec se nedal odbýt.

„Promiňte, pane doktore, profesor Grimm mi řekl, že vás zastihnu doma.“

„Nedovolil jsem mu, aby někomu dával mou adresu.“

„To také neudělal, zcela jistě ne. Pane doktore, prosím, chystá se bouřka. Můžu dál?“

„Ne.“

„Pane doktore, jmenuji se Halstead. Sanford Halstead.“ Muž se zarazil, jako by očekával náznak toho, že jméno Markovi něco říká. Pak pokračoval: „Ujišťuji vás, že tu mám něco, co vás bude velmi zajímat...“

„Nemám náladu přijímat návštěvy, pane Sanforde.“

„Halstead,“ opravil ho rychle cizinec. „Ano, umím se do vás vcítit, že právě teď nechcete nikoho vidět, pane doktore. Chápu, jak vám musí být, když vám uniklo místo na katedře.“

Mark se zamračil a prohlížel si trochu důkladněji mužův obličej, slabě ozářený světlem holé žárovky nad vchodem. Držel se neobvykle zpřímá a vyzářovala z něj nenucenost a přívětivá zdvořilost.

„Jak jste se o tom dozvěděl?“

„Profesor Grimm mě varoval, že nebudete ochoten přijmout návštěvu a vysvětlil proč. Ale já jsem přesvědčen, pane doktore, že až uvidíte, co vám ukážu...“

„Tak dobře.“ Protože si náhle Mark pomyslel, že má představu, proč je ten muž zde, ustoupil, přidržel dveře a nechal ho vejít dovnitř.

Cizinec ho následoval do obývacího pokoje a usadil se na pohovce. Mark si sedl proti návštěvníkovi a všiml si, že do velkých oken začal bubnovat déšť.

Sanford Halstead sevřel na klíně svůj kufřík a přednesl svou záležitost: „Přišel jsem za vámi, pane doktore, protože potřebuji radu odborníka. Těšíte se velké úctě, dokonce

i mimo odbornou veřejnost, a vřele mi vás doporučili dva z vašich kolegů na východním pobřeží.“

Zatímco cizinec mluvil kultivovaným, vyrovnaným hlasem, Mark si vzal dýmku a začal ji nácipávat. V jasnějším světle obývacího pokoje si Mark všiml ještě zřetelněji, že jeho návštěvník je dokonale udržovaný a velmi draze a vkusně oblečený.

„Reference na vás jsou ohromující, pane doktore. V roce 1987 jste se stal skvělým docentem. Osobně jste čtyřikrát vedl vykopávky v údolí Nilu a dvou dalších expedic jste se zúčastnil jako zástupce vedoucího. Byl jste vedoucím technickým poradcem projektu chrámu v Denduru a v posledních šesti letech jste vyučoval archeologii na univerzitě v Los Angeles. Přečetl jsem všechny vaše knihy i články v časopisech.“

Mark upěchoval tabák v dýmce, přidržel u ní oheň a potáhl z ní, až se tabák rudě zažehl. Když ke stropu začaly stoupat modré obláčky dýmu, jeho návštěvník pokračoval: „Důvod, proč jsem zde, pane doktore, je ten, že potřebuji vaši radu v záležitosti, která je pro mne velmi důležitá.“

Mark sjel pohledem ke kufříku na Halsteadově klíně. Věděl, co teď přijde. Bude to historka, jakou slyšel už nejmíň stokrát. Archeology stále vyhledávali lidé, kteří byli skálopevně přesvědčeni o tom, že získali nález nevyčísitelné ceny. Bronzová soška, hliněná tabulka, občas dokonce papyrus. Ale většinou to byly falzifikáty nebo šlo o předměty, jimiž se nevyplatilo zabývat, jako třeba o skarabey. Mark si zvědavě prohlížel kufřík, který Sanford Halstead držel nápadně opatrně, a pokoušel se uhodnout, co asi obsahuje.

„Přejdu rovnou k věci, pane doktore. Mým přáním je jet do Egypta.“

Mark bezmyšlenkovitě bafal z dýmky a pozoroval, jak děšť bubnuje do oken stále silněji. „Na Sunset Boulevardu je několik cestovních kanceláří, pane Halsteade.“

„Myslím, že víte, co míním, pane doktore. Mám předmět, který vás myslím přiměje stejně jako mne, abyste ihned vyrazil do Egypta.“

„O tom bych raději rozhodl sám.“

„Ale to zajisté.“

„To znamená, chci-li se vůbec zabývat vaším ‚předmětem‘. Tím si však nejsem vůbec jist. Podívejte, pane Halsteade, jsem velmi zaměstnaný člověk. Nemám čas...“

„To chápu, pane doktore,“ přerušil ho cizinec nenuceně. Na jeho přísných ústech s úzkými rty se rýsoval lehký úsměv. „V současné době jste zaneprázdněn psaním článku o sexuálním chování starých Egyptanů pro populární ženský časopis.“

Mark překvapeně zvedl obočí.

„A také pracujete na konceptu své další knihy, která se bude zabývat otázkou, kdo byl faraonem v době odchodu židovského národa z Egypta. Asi zůstanete věrný neoblíbené teorii o Achnatonovi jako svého času Sigmund Freud.“

Mark si vyndal dýmku z úst a předklonil se: „Jak jste...“

„Vím o vás opravdu hodně, pane doktore. Možná vás překvapuje, kolik toho vím. Například vaše nespokojenost se situací, v níž se dnes egyptologie nachází. Myslíte si, že vaše věda je v krizi. V naší době tu není dost zájmu, aby ji udržel naživu; peníze, které by se mohly investovat do vykopávek, se používají na likvidaci zabíječů tuleňů a na protesty proti stavbě atomových elektráren.“

Mark na muže vyjeveně zíral.

„Opakuji jen vaše vlastní slova, pane doktore, a ujišťuji vás, že s vámi naprosto souhlasím. Jsem muž, pane doktore, který hodlá financovat vykopávky, něco, o čem jste si již myslel, že vám to už nikdy nebude dopřáno. Od stavby Asuánské přehrady už nedošlo v údolí Nilu k významným vykopávkám. Jak oba víme, pane doktore, vědecký zájem o starý Egypt silně polevil. Dnes už se nenajdou sponzoři jako lord Carnarvon nebo Davies, kterých ještě před něko-

lika lety byla spousta. Dnešní egyptolog se musí spokojit s posluchárnou nebo s analýzou předmětů vykopaných před dlouhou dobou a pokoušet se rozvinout o nich nové teorie.“

Mark se snažil potlačit rostoucí nevoli.

„Zdá se, že toho o mně víte spousta. Dokonce přesně opakujete mé názory, ačkoliv nemám ponětí, jak jste se o těchto věcech dozvěděl, protože jsem je vyjádřil jen v úzkém kruhu přátel. Ať je tomu jakkoliv,“ zvedl se náhle Mark, „nemám zájem o to, co mi chcete ukázat.“

Sanford Halstead zůstal klidný: „Pane doktore, nechte mě prosím domluvit. Bude to k vašemu, stejně jako k mému prospěchu. Nabízím vám jen příležitost znovu podniknout výzkum v terénu, což si velmi přejete, pokud vím.“

„No, pane Halsteade, mám vlastnost, kterou možná neznáte, nemám totiž rád, když mi lidé říkají, co si mám myslet nebo jaký názor na věc mám mít. Proto navrhuji, abyste si vzal svůj cenný nález a hleděl odejít.“

Cizinec vstal a na Marka, který už si zase sedl, padl jeho stín. „Pane doktore,“ odpověděl chladně, „nemůžete si dovolit odmítnout mě. Jen já vám mohu v dohledné době nabídnout to, co si nejvíce přejete: práci v terénu.“

„Odejděte prosím, pane Halsteade.“

„Dobře, jak chcete.“ Avšak místo aby se chystal odejít, učinil pochybný pan Halstead něco pozoruhodného. Zastavil se, aby se podíval na břidlicově šedý pěnící oceán, potom opatrně postavil svůj kufřík na konferenční stůl, zhotovený z naplaveného dříví, otevřel jej a vyndal hranatý předmět zabalený do papíru. Položil ho na stůl, narovnal se a řekl, přičemž se díval Marku Davisonovi přímo do očí: „Zítra večer přijdu v šest hodin.“ Pak odešel z domu.

Mužova reakce byla tak nečekaná a ohromující, že Mark prostě zůstal stát a přihlížel, jak cizinec odchází. Otevřenými domovními dveřmi ještě letmo zahlédl rolls-royce, který odjížděl od domu.

Když Mark za tajemným panem Halsteadem zase zavřel dveře, přešel naproti k baru a nalil si ještě jeden bourbon.

Kolem domu zuřil divoký nečas, který jako by odrážel Markův duševní stav. Déšť nespoutaně a zlostně bičoval velké okenní tabule. Ať už byl Halstead kdokoliv, Mark ho nenáviděl. Nenáviděl ho za to, že toho tolik věděl o zklamání, které ho trápilo.

Co však Marka tohoto bouřlivého večera trápilo skutečně, to byla myšlenka na Nancy, jeho snoubenku. Ta zatracená profesura pro ni vlastně znamenala více než pro něho samého. Bylo to přesně to, co si přála, aby se mohli vzít, mít děti a koupit si dům jako každý jiný pár. V současné době nevydělával jako docent dost, aby mohl uživit ji a k tomu ještě rodinu. Nájemné za jeho rozviklaný barák na pláži v Malibu, předměstí Los Angeles, vyšplhalo každý rok o něco výš. Nancy, první žena, které kdy řekl slova „miluji tě“, první žena, pro kterou byl ochoten něco obětovat.

Když ji před sedmi lety poznal, byl archeologem v terénu, který musel často jezdit daleko na dlouhé práce při vykopávkách. Nancy vyjádřila svou nespokojenost s jeho častou nepřítomností. A tak se Mark z lásky k ní zkoušel protlačit na akademickou půdu a vyučoval, psal články, knihy a přednášel, takže s Nancy mohli trávit více času společně. Po získání místa na katedře se chtěli vzít. Byl si svým jmenováním tak jistý, že už dokonce stanovil termín svatby. Jenže teď profesuru nedostal a nevěděl, jak to má Nancy oznámit. „Sakra!“ zamumlal a dolil si skleničku.

Pochmurný obývací pokoj, přeplněný pravými starožitnostmi i napodobeninami, v němž se nepořádně vršily zaprášené knihy, se pro něj stal klecí. Halstead měl pravdu: Mark potřeboval práci v terénu. To, po čem toužil, bylo dobývání a tělesná námaha při kopání: prosluněné dny, během nichž v potu tváře pročesával písek a hledal stopy antických

tajemství, obklopen ruinami, pozůstatky národa, který tolik obdivoval a kterému se snažil porozumět.

Nakonec ulpěl jeho pohled na balíčku v papíru, který tu Halstead nechal ležet.

Zvuk krumpáče, když narazí na kámen, ten pocit, když rýč proniká do písku, volání arabských dělníků, kdykoliv se něco našlo...

Jako omámený hleděl na balíček.

Kdo k čertu vlastně je ten Halstead? Kecal, který věří, že má nález nevyčísitelné hodnoty, jenž přiměje každého archeologa k tomu, aby s lopatou v ruce spěchal do Egypta.

Mark postavil prázdnou sklenku na bar a trochu zvědavěji se přiblížil ke konferenčnímu stolku. Bourbon ho naladil mírněji a potlačil zavilé odmítání všeho, co má něco společného s Halsteadem. S úmyslem, že odbude Halsteadovu tretku rychlým pohledem, si Mark sedl do rohu gauče a pomalu rozbalil hnědý papír.

K jeho velkému úžasu se pod ním ukázala kniha širokého formátu, svázaná v kůži ve stylu devatenáctého století.

Dvě

Mark se probudil krátce po východu slunce a odvrátil hlavu od světlých slunečních paprsků, které si razily cestu mezi trhajícími se dešťovými mračny a svítily mu přímo do obličeje. Otupěle se rozhlédl po pokoji a znovu si teď vzpomněl, že usnul v lenošce, když dočetl deník Nevilla Ramsgata. Mark si promnul zátylek, narovnal se a těžkopádně se zvedl. „K nevíře!“ zamumlal a díval se na těžkou, v kůži vázanou knihu, která ležela u jeho nohou. „Tomu se prostě nedá věřit...“

Mark se odbelhal temným pokojem do koupelny, svlékl se a postavil se pod horkou sprchu. Umýval si vlasy a vzpomínal na průběh událostí předešlého dne: Grimmův zdrcující

telefonát; jeho vlašný pokus o diktování článku pro ženský časopis; nečekaná návštěva Sanforda Halsteada a nakonec – deník. Mark nechal ještě chvíli své tělo bičovat proudem vody, potom sprchu zastavil. Když se prudkým třením ručniku pokoušel obnovit svůj krevní oběh, přemýšlel dál o pozoruhodném příběhu, do kterého se v noci ponořil.

Když se oblékl a přes tiché hučení v hlavě a hryzavý hlad se cítil o něco lépe, bez váhání se chopil telefonu v ložnici a vytočil číslo Rona Farmera. Nechal ho zazvonit asi dvacetkrát a pak zavěsil. Vyhlédl panoramatickými okny ven a zjistil, že někdy v noci déšť ustal.

Bez dlouhého rozmýšlení se rázně otočil, proběhl obývacím pokojem a popadl větrovku, která visela na věšáku blízko domovních dveří. Venku stálo jeho pomačkané volvo, nemilosrdně vystavené větru a dešti. Z písmen na poznávací značce se skládalo slovo NIL. Zatímco nechával zahřát motor, stále musel myslet na neuvěřitelný příběh, o němž četl do pozdní noci.

Deník Nevilla Ramsgata obsahoval poznámky jednoho z průkopníků egyptologie, který žil v devatenáctém století. Jednalo se o rukopisnou zprávu muže, který prozkoumal staré město Achetaton v Egyptě. Mark slyšel o Nevillu Ramsgatovi a četl o expedicích starého profesora do údolí Nilu. Bylo známo, že Ramsgate v roce 1881 vedl vykopávky někde v oblasti Tell el-Amarny a hledal tam hrob faraona Achnatona, opředený pověstmi. Nebylo však nic známo o tom, co se s Nevillem Ramsgatem a jeho výpravou stalo. Všechno, co se dnes ví, je, že se badatel před sto lety dal do vykopávek někde kolem Tell el-Amarny, chvíli tam pracoval a pak za tajemných okolností zmizel. Nikdo o něm už nikdy neslyšel.

To bylo vše, co o Nevillu Ramsgatovi věděl Mark i kterýkoliv jiný archeolog na světě. Až do včerejšího odpoledne. Než se přede dveřmi Dr. Marka Davisona objevil cizinec

jménem Sanford Halstead a přinesl deník, který osobně napsal podivínský Neville Ramsgate.

Když dal svému volvu dost času na zahřátí, počkal si Mark na mezeru v ranní dopravní špičce na Pacific Coast Highway a zařadil se do proudu směrem na jih.

O půl hodiny později dojel do Marina del Rey. Když pomalu projížděl kolem řady aut zaparkovaných u kanálu B, spatřil starý kombík Rona Farmera s obrovskou nálepkou ARCHEOLOGOVÉ LETÍ NA STARŠÍ ŽENY a zaparkoval vedle něho. Vypnul motor a chvíli čekal, aby si utřídil myšlenky.

Rona Farmera nikdy nebylo těžké najít. Téměř vždy se zdržoval na jednom ze tří míst: v temné komoře u sebe doma, v univerzitní knihovně nebo na člunu. Protože Mark volal Ronovi domů a nikdo se nehlásil a protože knihovna nebyla otevřená, věděl Mark, kde je jeho přítel v tuto časnou hodinu k zastížení.

Brána na pozemek maríny, malého jachtařského přístavu, byla otevřená, a tak se Mark mohl dostat ke kotvišti, aniž by musel lézt přes plot. Ronovo kotviště se nacházelo úplně na konci, takže Mark musel projít mezi dvěma řadami mírně se houpajících a vrzajících člunů, které se leskly v šedém ranním světle. Když došel až dozadu, uviděl přítele sedět se zkříženýma nohama na pravém plováku svého člunu, křížového trimaranu jménem Tutanchamon, dlouhého téměř osm metrů.

„Ahoj!“ zavolal Mark.

Ron vzhlédl, krátce mu pokynul a zase dál zlostně hleděl do průvlastku v trupu pravého plováku.

Mark vyskočil na palubu, pevně se chytil upínacího lana a zeptal se: „Máš problémy?“

Ron nezvedl hlavu: „Napršelo do kýlu, sakra!“

Mark se přinutil k úsměvu a nedočkavě si třel ruce.

Ronu Farmerovi bylo třicet pět let, vypadal ale mnohem mladší. Měl na sobě záplatované džínsy a flekaté, námoř-

nicky modré triko s dlouhými rukávy a se zapraným nápisem na prsou. Dlouhé světlé vlasy mu padaly dopředu a zakrývaly rozmrzelý výraz jeho obličeje. Mark pohlédl dolů do kokpitu a na roztrhané vinylové podušce spatřil důvěrně známé vybavení svého přítele, poznávací znamení Rona Farmera: demižon levného kalifornského chianti, román Stanislava Lema a fotoaparát zrcadlovku. Mark znal Ronovy zvyky: Hned teď vypluje plavební drahou, otočí proti větru, podkasá plachty a nechá se hnát vlnami, dokud mu nedojde víno. Občas zmizel na celé dny, když se znenadání rozhodl, že se přelaví k ostrovům Channel Islands nebo k ostrovu Catania. Potom ho Mark často neviděl celý týden. Byl proto mimořádně rád, že zastihl přítele ještě včas.

„Rone?“ Markovi bylo v ostré přímořské bríze poněkud chladno.

Konečně mladý muž pokrčil rameny, pustil poklop průvlaku a vstal. Přestože byl Ron stejně velký jako Mark, pro svou vytáhlost a hubené kostnaté tělo vypadal větší než jeho přítel. S bezvousým obličejem, chrpově modrýma očima a platinově světlými vlasy, které mu sahaly až na ramena, vypadal Dr. Ronald Farmer jako pětadvacetiletý surfař.

„Co je?“ zeptal se. „V tuhle dobu jsem tě tady ještě nikdy neviděl. Bože na nebesích, ty ale vypadáš hrozně!“

„Cítím se hrozně, Rone. Byl jsem celou noc vzhůru. Chci, abys šel se mnou domů. Nutně ti musím něco ukázat.“

„Teď? Mám práci. Musím z kýlního prostoru vyčerpát vodu, než poškodí trup.“

Mark se tahal za vlasy a ohlédl se na Tutanchamona. Přes všechnu námahu, kterou mu Ron stále věnoval, vypadal člun trochu zanedbaně. Ale na druhé straně Ronovi nikdy moc nezáleželo na vnějším vzhledu. Když se plavil téměř po větru, dokázal Tutanchamon stále ještě vyvinout rychlost třinácti uzlů.

„Rone, slyšels někdy o Nevillu Ramsgatovi?“ zeptal se Mark.

Ron skočil do kokpitu, sehnul se a začal to tam prohledávat. „Ano,“ zavolal, „jeden z prvních egyptologů. Myslí, že ještě před Petriem. Hodně se zabýval přeměřováním pyramid.“

„Prováděl také vykopávky v Tell el-Amarně.“

„To je pravda. O tom jsem někde něco četl.“ Ron se hrabal v úložném prostoru, který byl zabudován do plováků, a zamumlal: „Do prdele!“

„Co je?“

„Nemůžu najít čerpadlo.“

„Rone, nemůžeš to odložit na později?“

Ron Farmer se opět narovnal: „O co vlastně jde?“

Mark by to nejraději vykřikl a podělil se s přítelem o neuvěřitelné vzrušení, které cítil. Ale ovládl se: „Chtěl bych, aby ses u mě doma na něco podíval.“

Ron si odhrnul z obličeje světlé pramínky: „Zase nějaký senzační nález?“

„Pojď se mnou domů.“

„Nemůže to počkat?“

Mark zavrtěl hlavou.

„No jo...“ mrknul Ron k obloze a povzdechl si.

„Vypadá to, že stejně začne pršet.“

Jeli Markovým volvem. Cestou Mark informoval Rona o podivuhodné krátké návštěvě Sanforda Halsteda, přičemž se pokoušel přesně si vzpomenout na všechno, co ten muž řekl. Přitom se sice zmínil, oč se jednalo v případě Halsteadova balíčku, avšak neprozradil to úplně a skončil slovy: „Obávám se, že odmítnutí mého zájmu o katedru mě dostalo do strašně neklidné nálady, v níž sáhnou lačně po všem, co se mi nabídne. Tenhle Halstead chce, abych jel do Egypta a dal se tam do vykopávek... To všechno se

prostě příliš dobře poslouchá. Tak jsem si myslel, že by bylo lépe, kdyby ses na to všechno podíval a řekl mi, co si o tom myslíš.“

Když vystoupili z volva a na obličejích ucítili začínající mrholení, Ron řekl: „Nejprve potřebuju kafe. Byl jsem taky skoro celou noc vzhůru.“

Mark hledal klíč od domu. „Pracovals na svém pojednání o Achnatonovi?“

„Ne, vyvolával jsem film s obrázky delfínů, které jsem udělal na Catalině. Ze třiceti šesti snímků se podařil jediný.“

Ron si zkřížil ruce kolem těla, když ucítil zimu a vlhko, které panovaly v domě: „Jak to tady vydržíš?“

„Rozdělám oheň, jestli chceš,“ zavolal Mark, který už byl na cestě do neuklizené kuchyně. O pět minut později, když venku začal bubnovat déšť, seděli oba egyptologové u ohně planoucího v krbu a srkali horkou kávu. Mark Ronovi beze slova podal ohmatanou knihu.

„Vypadá dost stará!“

„Sto let, abychom byli přesní. Přečti si první stránku.“

Ron pomalu přelétl očima jemně třaslavý ozdobný rukopis: „Neville Ramsgate, jak jsi...“

„To mně včera večer přinesl Sanford Halstead. Přečetl jsem celý text, ale to nemusíš. V první části líčí přehnaně náladovou prózou Káhiru a svou cestu parníkem proti proudu Nilu. Nalistuj až červen, to je uprostřed knihy, a začni číst kolem dvacátého.“

Ron upřel na Marka pronikavý pohled a zeptal se: „Stojí tam, co v Amarně našel?“

Mark se vyhnul jeho pohledu a hleděl do ohně. „Prostě si to přečti...“ odpověděl tiše.

Tři

„No?“
Ron Farmer vzhlédl. V jeho tváři se odrážel zmatek. „Nedopsal to. Poslední zápis je přerušen uprostřed věty.“

„Co si myslíš o Ramsgatově příběhu?“

Ron zavřel deník a opatrně ho položil na konferenční stůl. Potom vstal, protáhl se a přešel ke skleněným zasouvacím dveřím. Zatímco pozoroval, jak se vodní masy šedého oceánu pomalu zvedají a klesají pod silným deštěm, poznamenal klidně: „Řekl bych, že Neville Ramsgate Achnatonův hrob našel.“

Mark stál za ním, opíral se o krbovou římsu a ze všech sil se snažil ovládnout. Ronův názor posílil tichou nadějí, kterou sám choval od té doby, co četl deník. „Před sto lety,“ začal tiše, přičemž se snažil, aby jeho hlas zněl klidně, „před sto lety vedl Neville Ramsgate sedmičlennou výpravu proti toku Nilu do Tell el-Amarny, kde zřídil tábor a v nížině chtěl vykopávat trosky. Pak se mu šťastnou shodou okolností dostal do rukou důkaz o existenci neprozkoumaného hrobu. Od té chvíle zaměřil svou snahu na hledání tohoto hrobu, o němž předpokládal, že je to hrob faraona Achnatona, a když sledoval řadu indicií, nakonec ho našel. Ale deník,“ ztlumil Mark hlas, „končí těsně před otevřením dveří pohřební komory.“

Ron hleděl na potůčky deště, které zvenku stékaly po okně. Pohled mu potměněl a obličej zesinal. Otočil se a se založenými rukama se opřel o chladné sklo: „Vsadím cokoliv, že ten hrob je stále tam, a nebyl otevřen. Na místě, kde zápisky deníku končí, se Ramsgate zmiňuje o tom, že zdolali poslední stupeň a že dokonale vidí dveře pohřební komory...“

„...které byly ještě opatřeny starými pečetěmi kněží,“ dodal Mark.

„Ramsgatovi se muselo něco přihodit, než je mohl otevřít, neboť zaprvé deník nedopsal a zadruhé jsem nikdy neslyšel o hrobu, který v něm popisuje. Podle mě je pravděpodobné, že zemřel, než ho otevřel, a že po něm už z nějakého důvodu neměl nikdo příležitost hrob otevřít.“

„To tajemství si jistě vzal s sebou do hrobu, Rone,“ řekl Mark a temně pohlédl na těžkou knihu na stolku. „Všechno, co jsme právě četli, se odehrálo před sto lety. Egyptologie byla tenkrát ještě v plenkách. Neville Ramsgate narazil náhodou na hrob, potom zemřel, než ho mohl otevřít, a tajemství jeho umístění, ba dokonce povědomí o jeho existenci, odešly s ním.“ Mark odstoupil od krbové římsy a svalil se na pohovku. „Tenhle hrob ještě pořád existuje někde v oblasti Tell el-Amarny a nejspíš je i teď nedotčený.“

Ron se na Marka chvíli zamyšleně díval a nakonec poznal: „Myslíš, že by se dal zase najít?“

„Bože všemohoucí, Rone,“ zašeptal Mark, „Achnatonův hrob! Nejznámější a nejslavnější z egyptských faraonů. Nález jeho hrobu by vzbudil větší rozruch než Tutanchamonův hrob. A pro muže, který ho najde, to znamená...“

„... bezmeznou slávu a bohatství. Byl by hrdinou slavnějším než Howard Carter. Pokud,“ dal si Ron ruce do kapes, čtyřmi velkými kroky přešel obývací pokoj a klesl vedle Marka na pohovku, „pokud ho lze znovu najít.“

Mark si prohlížel přítele s výrazem plným obav: „Ramsgate ho ale našel, ne?“

„Jistě, avšak podle deníku došlo k nálezu z velké části díky šťastným náhodám, například díky té staré ženě, která mu dala první kamenný zlomek.“

„Ale Rone,“ namítl rychle Mark, „všechno, co musíme udělat, je krok za krokem následovat Ramsgata.“

„Já ti nevím, Marku, v popisu je tolik mezer. Ramsgate nepsal deník pro někoho, kdo přijde sto let po něm. Jde spíš

o záznamy zcela osobních vzpomínek. On věděl, o čem mluví, proto pro něj nebylo nutné doplňovat zprávu podrobnostmi, jako například údaji o přesné poloze hrobu.“

„Ale pro tu máme přece dost záchytných bodů. Každopádně víme, že je to v Tell el-Amarně.“

„A to by bylo tak zhruba všechno, co víme. Sakra, Marku, mluvíš o šedesáti kilometrech čtverečních pouště, které se skládají z písku, údolí a propastí! Jeho pokyny jsou jen strohé údaje. A na ty narazil i on sám jen náhodou. Jen si to poslechni,“ zvedl Ron deník a opatrně listoval křehkými stránkami. „Tady,“ rozložil si ho na klíně a pokračoval ve čtení:

1. července 1881: Brzy po západu slunce přišla do tábora stará žena, vedoucí s sebou osla. Vypravovala Mohammedovi, že šmejdila ruinami a hledala *sebbach*, staré cihly z nilského bahna, které domorodci používali jako hnojivo na svá pole, když náhle narazila na něco, oč by se „cizinci ze severu“ určitě zajímali. Mohammed už ji chtěl vyhnat, když jsem se k tomu nachomýtl já a vzpomněl jsem si, že mnohé z cenných nálezů, uchovávaných v novém Britském muzeu, se dostaly do evropských rukou stejným způsobem. Tak jsem jí řekl, že se rád podívám, co našla.

Představte si mé překvapení, když staré sukovité ruce vytáhly z pytle na oslově hřbetě úplně zachovalou horní část stély, jakou lze v tomto kraji najít vytesanou do skály. Ale bohužel to nebyl celý kámen a z průběhu zlomu jsem došel k závěru, že stéla byla rozbitá na tři části. Předstíral jsem lhostejnost, abych nepřivedl stařenu na myšlenku žádat nestydatou cenu, a zeptal jsem se, kde kámen našla.

Tlumočil mi Mohammed, protože jazyk této oblasti příliš dobře neumím. Zlomek ležel ukryt v písku roviny nedaleko ústí velkého vádí.

Zeptal jsem se stařeny, kde se nacházejí další zlomky, neboť jsem měl podezření, že chce použít starou arabskou

lest, která spočívá v tom, že rozbijí nález, aby ho po částech mohli prodat za vyšší cenu. Byl jsem proto velmi překvapen, když řekla, že nic neví.

Na tomto místě náš rozhovor skončil, neboť sběračka cihel vypadala, že dostala strach, a chystala se osla odvést. Požádal jsem Mohammeda, aby jí za zlomek nabídl egyptskou libru (což pro ni představovalo jistě celé jmění) a dvě libry, pomůže-li nám najít zbývající dvě části. Avšak odmítla a řekla, že žádné peníze nechce! Sir Robert i já jsme tušili nějaký trik, neboť není chtivějšího národa nad Araby. Ale Mohammed zase přeložil, že vesničané budou rádi, když se kamene zbaví, neboť od té doby, co ho před několika měsíci prudký liják vyplavil z vádí, je prý stihá neštěstí. Zatímco se s ní Mohammed dál bavil a stále se jí snažil přimět, aby zůstala a poskytla nám další informace, já jsem si pečlivě prohlédl, co jsem držel v ruce. A když jsem si uvědomil, že tento zlomek je částí náhrobní stély, to znamená kamene, který označuje vstup do hrobu, a dokonce se zdá, že poukazuje na hrob osoby královského původu, jen těžko jsem dokázal skrýt své vzrušení.

„Pochází to snad z takzvaného Královského hrobu?“ zeptal jsem se Mohammedovým prostřednictvím. „Stál tento kámen původně před hrobem, který se nachází šest kilometrů proti toku vádí?“

Prudce zavrtěla hlavou a poznamenala cosi o „zakázané zóně“.

Pokoušel jsem se na ni dále naléhat, ale stařena se nedala ničím zadržet. Zvýšil jsem svou nabídku, ale znovu ji odmítla, přičemž cosi brebentila ve své zmatené řeči. Když odešla, Mohammed mi přeložil, co řekla nakonec: Kámen prý označoval zakázané místo, kterému se lidé už celá stolaria z dobrého důvodu vyhýbali. Značkovací kámen, který stál pod psem, však nyní bouřky a deště zničily a roztrousily nazdařbůh. „Teď jsou ďáblové volní.“

To byla podle Mohammeda přesně její slova.

* * *

Ron pohlédl na Marka: „Údaj číslo jedna. Stéla, která označovala vstup do hrobu, stála pod psem, ať už je to cokoliv, ale úder blesku ji rozbil na tři části a náhlý prudký liják jednu z těch částí vyplavil dolů do roviny. Nyní se Ramsgate chystal hrob najít, přičemž používal tento zlomek stély a rozhlížel se po psu.“

„A našel ho.“

„Ano, ale zase jen náhodou, nikoliv díky kamennému fragmentu. Celé stránky popisuje hledání onoho psa, a když ho potom najde, ani neřekne, kde se přesně nachází, nýbrž jen: ‚Konečně jsem našel psa.‘“

„Představuji si, že se jedná o skalní útvar, který se podobá psu nebo psí hlavě.“

Ron pokrčil rameny: „Nyní k údaji číslo dvě.“

Když otáčel zažloutlé stránky, mezi letícími mraky pronikl blesk, který o vteřinu později následovalo ohlušující hřmění.

„Bouřka je teď přímo nad námi,“ zamumlal Mark a pohlédl ke stropu.

„Tady,“ pokračoval Ron tiše.

3. července 1881: Na této stéle je něco jedinečného. Včera večer jsem její rytiny důkladně prohlédl a učinil jsem ohromující objev, že tato stéla není stejná s žádnou dosud známou. Nepodobá se ani obvyklé pamětní desce, která ukazuje krále v bitvě, ani náhrobnímu kameni, na němž vzdávají úctu Usir a Anup. V horní části kamene není skutečně zobrazena ani jediná lidská bytost, zato však sedm dosti podivných a fascinujících postav, o nichž předpokládám, že jsou to bohové. Poznat se dá jen jedno jméno a to stojí v kartuši neznámého faraona jménem Tutanchamon. Sir Robert ani já jsme o něm ještě nikdy neslyšeli.

Vypadá jako jakási pamětní deska, ale přesto se zdá, že hi-eroglyfy, probíhající ve vodorovných řadách a čtené zprava doleva, vyjadřují varování.

* * *

Ron otočil stránku a domem zase až do základů otrásl zahřmění.

4. července 1881: Přeložil jsem nápis na kameni. Jak jsem předpokládal, jde o náhrobní desku a ta označuje polohu hrobu, který patří někomu, na něhož se vztahuje označení „Ten, který nemá jméno“. Naneštěstí je tady deska zlomená a identitu „Toho, který nemá jméno“, nemohu rozluštit.

„Tím je určitě míněn Achnaton,“ komentoval Mark a vyhlížel na rozbouřený oceán. „Po skončení jeho vlády prohlásili Amonovi kněží vyslovení jeho jména za zločin.“ Ron hbitě listoval dál. „Pak našel desátého července Ramsgatův dozorce Mohammed druhý fragment stély, ale Ramsgate neuvádí kde. A teď si to, Marku, poslechni,“ ztlumil Ron hlas a bez dechu četl.

12. července 1881: Všechny nás posedla neodolatelná touha najít psa a třetí fragment. Při překladu druhého zlomku jsem prozkoumal jen začátek úseku, o němž jsem si jist, že udává polohu hrobu.

Ron stále držel deník otevřený na klíně a zvedl oči: „Na těchto stránkách informuje Ramsgate pořád jen o vykopávkách – kopání příkopů, hloubení kulatých šachet a testovacích děr, popisuje dokonce život v táboře, který byl v té době nanejvýš obtížný. Ale nikde se nezmiňuje, kde přesně kope.“

„Čti dál, Rone. Přečti ten odstavec o hádance.“

„Aha, hádanka. Údaj číslo tři.“ Listoval dál a pak dlaní pleskl na stránku.

„Klíčová pasáž.“

16. července 1881: Brzy po východu slunce, když skupiny dělníků odešly po své práci ve vádí, byl nalezen třetí zlomek. Není to volný kámen, nýbrž podstavec z pevné skály, která vyčnívá z písku. Stěla byla vytesána z přírodní skály. Podstavec je proto pevný a nepohyblivý. Ačkoliv je fragment v horším stavu než zbývající zlomky patřící k němu, nápis na něm je přesto čitelný a celý den jsem tvrdě pracoval na tom, abych přeložil konec hieroglyfického textu. Zatímco ubohá Amanda neklidně spí pod dekami a trápí ji noční můra, já tu sedím a lámu si hlavu nad tajemnými slovy, která jsem vyluštil. Pokračuje v nich varování. Napomenutí všem, kteří náhodou půjdou okolo, aby se vzdálili. Až k poslední řadě hieroglyfů, která zní: „Když Amon-Re jede po proudu, leží zločinec pod ním, aby byl opatřen okem Esetiným.“

Sir Robert i já jsme se celý večer snažili vyřešit záhadu tohoto nápisu. Není pochyb, že poslední řádek odkazuje na polohu hrobu, a přesto v něm nenacházím ani zmínku o psu. V jakém vztahu je tento odstavec k onomu, o kterém nám vyprávěla stará sběračka cihel?

„Zatraceně,“ zamumlal Mark a přiskočil k baru, „řiká nám dost, aby nás přivedl k zoufalství!“ Zatímco si Mark naléval doušek bourbonu a přitom hleděl temným pohledem na bouřku, zuřící s neutuchající silou, Ron si dál četl v deníku. Po několika minutách mlčení, které bylo jen příležitostně přerušováno hřměním, řekl sotva slyšitelně Ron: „To je část, která mě zajímá nejvíc. Nápis, který Ramsgate našel u vchodu do hrobu...“

Mark neposlouchal. Zatímco se díval na pěníci se šedý oceán a cítil, jak se dům při každé vlně otřásá, zmocňovala se ho tísnivá myšlenka na vlastní nerozhodnost.

Halstead ho prosil, aby vyrazil do Egypta. A jediná věc mu bránila, aby okamžitě souhlasil: slib.

Mark opět myslel na Nancy, představoval si její hezký obličej, slyšel její tichý úlevný smích. Setkal se s ní před sedmi lety v uměleckém muzeu v Los Angeles, když tam měl přednášku o královně Nefertiti. Jejich vztah se zpočátku omezoval na příležitostná setkání, avšak po každé jeho cestě do Egypta se utužil, až si po jeho poslední cestě uvědomili, že se milují. Od té doby se už nechtěli na delší dobu rozloučit. Nancy velmi nerada cestovala a toužila po stálosti a někdy během dlouhých nocí lásky, které trávili v jeho posteli, Mark povolil.

Slíbil jí, že čas jeho průzkumných cest je pryč, že teď chce žít v klidu a zůstat s ní. A až do včerejška, než Grimm zavolal, Mark svůj slib dodržel. Ale pak se objevil Halstead a nabídl mu tuhle šanci, v životě egyptologa jedinečnou. Jen blázen by si nechal ujít tuto příležitost a je úplně jedno, jak moc by byl zamilován do ženy, jako je Nancy. Ronův hlas k němu pronikal jako z velké dálky: „Sedm démonů a sedm kleteb na dveřích pohřební komory, Marku. O něčem takovém jsem ještě nikdy neslyšel, celé ty roky, po které se zabývám Egyptem. No poslouchej: Střež se strážců kacíře, kteří tu navěky hlídají. Taková je msta nejstrašnějších:

Jeden tě změní v ohnivý sloup a zničí.

Jeden tě přiměje jíst vlastní výkaly.

Jeden ti serve vlasy z hlavy a skalpuje tě.

Jeden přijde a roztrhá tě na kusy.

Jeden přijde jako sto štírů.

Jeden přikáže komárům, aby tě sežrali.

Jeden ti způsobí strašné krvácení a nechá ti vyschnout tělo, až zemřeš.“

Ron se opřel a opatrně zaklapnul deník.

„To snad nemůže být pravda. Ramsgate určitě špatně překládal. Egyptané nikdy nic takového na hroby nepsali...“

Ron opět zmlkl, zatímco Mark se dál hádal sám se sebou. Věděl, že nemá právo porušit slib daný Nancy, ale musí být upřímný také sám k sobě.

Mark uchopil skleničku tak pevně, že mu prsty úplně zbledly. Třásl se nerozhodností.

Kam až sahala jeho paměť, egyptologie pro něho znamenala všechno.

Mark Davison pocházel z rodiny dělníků na farmě a narodil se v Bakersfieldu. Jeho otec, hrubý, obrovitý muž, přitáhl odtamtud rodinu se čtyřmi syny až do údolí San Joaquin v Kalifornii, přičemž táhli od žní ke žním. Mark jako mladý nepoznal oporu, nýbrž jen hlubokou směsici úcty a nenávisti k otci. Již v pěti letech, když se s otcem a se třemi bratry hrbil na polích u Salinas a vyhrabával artyčoky, Mark pochopil, že je určen k něčemu lepšímu. Nepostřehl, kdy začala jeho láska ke starověku, ale nedokázal si vzpomenout na jediný den, kdy by neměl špinu za nehty. Zpočátku to bylo pro mladého Marka těžké, protože otec neuznával vzdělání a rodina nezůstávala na jednom místě dost dlouho, aby tam mohl absolvovat celý školní rok. Avšak uběhl nějaký čas a George Davison se stal obětí dlouholetého pití. A když starší bratři jeden po druhém odešli a Marka nechali samotného s opilým otcem a vychrtlou matkou, zmocnila se ho zoufalá touha něco se sebou udělat. Pracoval u benzinových pump a chodil do večerní školy. Zažádal si o stipendium na Chicagské univerzitě a ihned je dostal. Jeden profesor s jemnocitem a se schopností nadchnout druhé v něm zažehl téměř nutkavou vášeň pro starý Egypt. Mark musel pro uskutečnění svého snu tvrdě pracovat a musel mnoho obětovat. Měl dvě zaměstnání a každou volnou minutu využíval ke studiu a k psaní své doktorandské práce, kterou ve dvaceti pěti letech pro-

moval. Z volného života svých vrstevníků neměl téměř nic, tělem i duší se upsal egyptologii a pouze vlastními silami se snažil postoupit na žebříčku akademické kariéry. Soběstačnost, které se naučil v letech svého dětství plných strádání, ho přitom jistým způsobem chránila. Všechna ta léta studií a obětí pracoval jen pro tuto chvíli... Náhle se Mark otočil a prohlásil: „Rone, já to udělám.“

„A co Nancy?“

Mark nervózně otáčel sklenkou v ruce. Může to znamenat, že ji ztratí, to věděl. „Nevím. Můžu jen doufat, že to pochopí. Rone, ten hrob existuje a patří mně.“

Ron se opřel o polštáře pohovky a zkoumavě se na přítele zahleděl. Tak rozhodného a plného ctižádosti nezažil Marka od projektu s chrámem v Denduru před pěti lety. A protože Ron věděl, co přítel v té chvíli cítí – vzrušení z vyhlídky, že učiní senzační nález – trochu z tohoto vzrušení se přeneslo i na něj.

V temné místnosti na sebe pohlédli a navzájem si četli každou myšlenku. Mark s Ronem patřili k početným ročníkům šedesátých let. Když dorůstali, oba museli sedávat v přeplněných třídách a zažili masový útok na univerzity. Po škole zaplavili tito mladí přednáškové sály, a když udělali zkoušky, snažili se vybojovat si místo na beztak už přesyceném trhu práce. Nebyly téměř žádné možnosti, kam by mohli jako novopečení egyptologové jít. Protože neprobíhaly vykopávky a nebyly nálezy k analýze, museli se rozhodnout mezi vyučováním a prací v muzeích – a na každé volné místo připadalo deset kvalifikovaných egyptologů. Mnozí museli nastoupit jinou životní dráhu; tak jeden z jejich společných přátel si po ukončení studia otevřel autoservis a jako majitel velkého podniku vydělával později více než Mark nebo Ron.

Mark měl při tom všem celkem štěstí. Podařilo se mu spolupůsobit na pár vykopávkách, které se prováděly ještě po stavbě Asuánské přehrad; napsal několik populárně-vědeckých knížek, a proto dostal místo docenta na univerzitě

v Los Angeles. Naproti tomu Ron musel opustit obor, aby si zajistil živobytí. Aby mohl platit nájem za svůj barák u vody v kalifornském Venice, činil se pod třemi různými pseudonymy jako autor hororových povídek.

Honoráře mu kromě živobytí stačily už jen na jeho koničky: fotografování včetně vybavení temné komory a člun. Kontakt se svým oborem udržoval tak, že psal vědecká pojednání, která byla archeologickými odborníky vždy nadšeně přijímána. Tři z jeho prací, Homosexualita ve starém Egyptě, Vláda žen ve starém Egyptě – rozšířený omyl a Bes: falický bůh, které napsal pro *Journal of Near Eastern Studies*, byly zahrnuty do nové učebnice, kterou používali studenti antropologie v celé zemi.

Jeho speciálním oborem byly mumie. Počínaje jeho habilitační prací přes „Použití rentgenové fotografie k určování příbuzenských vztahů mezi faraony Nové říše“ Ron dokázal četnými publikacemi získat skromnou slávu v této oblasti. V minulém roce asistoval na pozvání metodistické univerzity Connecticutu spolu se skupinou lékařů při rozbalování a analýze mumie z dvacáté dynastie, kterou tamější přírodovědné muzeum dostalo darem.

Na počátku své známosti byli Mark i Ron zapřísáhlými protivníky. Seznámili se před osmi lety na semináři v Bostonu, na nějž byli oba pozváni jako přednášející. Mark ve své přednášce hájil tezi o společné vládě Achnatona a Amenhotepa III., kdežto Ron se ji pokoušel vyvrátit. Když se pak na recepci pohádali o své rozdílné teorie, přenesli svůj spor do posluchárny, pokračovali na koktejlu před večeří a dál o něm debatovali v baru až do zavírací hodiny. Druhého rána už si navzájem neustoupili a po zbytek týdne se důkladně zabývali svými protichůdnými stanovisky, aniž by se nějak zvlášť starali o další průběh semináře. Názorové odlišnosti je nerozlučně spojily. Každý byl svým způsobem lepším egyptologem než ten druhý, což nakonec museli oba proti své vůli uznat. Mark měl cit pro půdu; věděl, kde má hledat, a kde ne, a do-

kázal uvolnit nález, aniž by při tom uvedl do nepořádku jediné zrníčko písku. Naproti tomu Ron disponoval význačnou schopností abstrakce. Viděl příběh, který se v nálezu skrýval. Z jediného hieroglyfu, z útržku plátna nebo z kadeře vlasů dokázal usoudit, jaké drama se kdysi kolem tohoto předmětu odehrálo. Ron nenáviděl špínu, zatímco Mark byl až druhý v analýze. Společně však tvořili neporazitelný tým.

„Rone,“ začal Mark tiše, „chci, abys jel se mnou.“

Jeho přítel se usmál a pomalu potřásl hlavou.

„Proč?“

„Jednak budeme potřebovat fotografa, jednak jen ty jsi skutečný odborník, pokud opravdu najdeme mumii.“

„To je sice pravda, Marku,“ vstal Ron a narovnal se, „ale musím dodržet termín odevzdání své práce o Achnatonovi...“

„To je výmluva a ty to sám dobře víš. Tady se ti nabízí jedinečná příležitost, jak se setkat s mumii muže, o němž píšeš. Můžeš sám zjistit, zda byl Achnaton bezpohlavní, nebo ne. Hernajs, to je přece šance,“ bouchl se Mark pěstí do kolena, „jak napsat knihu, která vybuchne na seznamu bestsellerů v *New York Times* jako bomba. A všechno, co tě v souvislosti s tím napadne, je termín pro jakýsi odborný časopis s nákladem dvou set výtisků.“

„No tak se hned nečerti. Prostě nemám chuť jet do Egypta, to je všechno.“

„Čeho se bojíš, Rone?“

„Ničeho se nebojím. Ale jen proto, že ty se tajně toužíš proslavit, to ještě zdaleka neznamená, že po tom toužím i já.“

„Žiješ v baráku ve Venice a nosíš hadry, které by každý druhý vyhodil. Píšeš šestákové romány, aby sis něco přivydělal, a plavíš se ve shnilé lodi, v níž se musíš modlit, aby se každou chvíli nepotopila, a přitom zatraceně dobře víš, že bys mohl být ve svém oboru na vrcholu!“

„Vidíš věci jinak než já. Jsem spokojený tak, jak žiju.“

„Ale, opravdu? Jen se na sebe podívej, Rone, jak se v jednom kuse snažíš otáčet staré skutečnosti, aby se hodily ke tvým nejnovějším výstředním teoriím. Nemyslíš přece vážně, že Achnaton byl bezpohlavní...“

„No poslyš, to je opravdu mé pevné přesvědčení...“

„Ovšem. Až do doby před půl rokem by tě něco takového nikdy ani nenapadlo, přestože jsi fotky té sochy viděl stokrát. Ale teď musí tvá loď do suchého doku, aby ji zbavili řas, a to je drahé. Tak tě najednou napadne, že ještě nikdy nikdo nenapsal o soše krále, která ho ukazuje nahého a bez pohlavních orgánů! Používáš své odborné znalosti přímo k nekalým účelům, Rone.“

Ron mlčel a hleděl do vychladlého černého krbu.

Po chvíli Mark pokračoval: „Rone, jestli ten hrob najdeme a jestli je tam mumie, chtěl bych tě mít u toho, aby ses na ni podíval jako první.“

Přešel k Ronovi a pevně ho uchopil za rameno: „A já potřebuju fotografa. Při vykopávkách přichází v úvahu jen egyptolog. Teď máš příležitost konečně smysluplně použít svou drahou výbavu.“

„Nemám zkušenosti v terénu, Marku. Je velký rozdíl, máš-li temnou komoru v bytě, nebo jestli ji musíš zřízovat ve stanu.“

„Mohl bys na to použít jeden z hrobů.“

„Fuj, ty hanobiteli hrobů!“

„Pojeď, Rone. Vyděláš si dost peněz, abys dal oškrábat Tutanchamona a navíc si koupil loď, se kterou vyhraješ transpacifickou regatu.“

Ron chvíli přemýšlel a potom řekl: „Myslíš, že to dokážeš najít?“

„Nemám tušení. Tell el-Amarna je pořádně rozsáhlá oblast a už ji dost důkladně prozkoumali. Deník nám neposkytuje příliš mnoho záchytných bodů, kde máme pokračovat.“

„Kde bys hledal?“

„Myslím, že bych nejprve zkusil zjistit, kde se nacházelo Ramsgatovo tábořiště, potom bych pracoval trochu jako de-

tektiv, abych viděl, jestli se dají najít ty zlomky stély. Musí tam stále ještě být ukryté někde v písku. Pak bych hledal toho psa, ať už je tím míněno cokoliv, abych tak vyřešil hádanku. Ramsgate píše, že jsou dány všechny záchytné body. Jde tedy o to, abychom je správně vyložili.“

„Tahle hádanka přece nedává smysl, Marku. Jednak Amon-Re nejede po proudu. Slunce putuje od východu k západu, a ne od jihu k severu, to platí i pro Egypt. A já jsem ještě nikdy neslyšel o Esetině oku ani o tom, že některá z forem jejího ztělesnění vypadá jako pes. Předpokládám, že Ramsgate to špatně přeložil.“

„I kdyby tomu tak bylo, Rone, pořád našel ten hrob.“

„Ano, to asi našel...“

„A nikdy se nedostal až dovnitř. Je tam stále – a patrně nedotčený,“ odvrátil se Mark a znovu přešel k baru. Podíval se z okna a zjistil, že bouřka pomalu polevuje. „Co myslíš, že vjelo do jeho dělníků, co způsobilo, že nakonec nechali všechno ležet a utekli? A oba ty podivné případy úmrtí...“

Ron pokrčil rameny: „Předpokládám, že domorodci se chtěli zbavit cizinců, aby měli poklad sami pro sebe. K tomu v Egyptě dochází ještě i dnes; vzpomeň si na to, co bylo tehdy v Qurně. Dovedu si představit, že staršinové ve vesnici buď zaplatili Ramsgatovým feláhům za to, aby utekli, nebo že je prostě zahnali. Oba ty případy úmrtí považuji za potměšilé pokusy o vraždu.“

„Ale když si vesničané dali opravdu tolik námahy s tím, aby se cizinců zbavili, pak se tedy ptám, proč hrob nikdy neotevřeli. Ať je to jakkoliv,“ hodil si Mark do sklenky kostku ledu, „mezi obyvateli El Tillu a Hag Qandilu už celé roky zuří krvavý boj. Snad se tam nedostaneme do křížové palby.“ Ron poodešel od krbu, rozkročil se u okna a zamyšleně hleděl na vlnící se oceán: „Co vlastně víš o tom Halsteadovi?“

„Vlastně vůbec nic. Nebyl tu ani deset minut.“

„Má peníze?“

„Myslím, že má.“

„Jak víš, že je seriózní?“

Mark pokrčil rameny.

„Pravděpodobně je to odvaha dost bez vyhlídek,“ usoudil Ron.

„Možná.“

„A kromě toho,“ třel si Ron ruce, protože si náhle uvědomil, jaká je v místnosti zima, „je to už sto let. V Tell el-Amarně došlo ke spoustě vandalství. K mnoha krádežím. Hrob mohli vyplenit, a my to ani nevíme.“

„Rone, chtěl bych tě mít tady, až Halstead dnes večer zase přijde.“

„Máš doma víno?“

„Jen dvoulitrovou láhev. Ale můžu pro tebe rychle nějaké donést.“

Ron se na přítele usmál. Potom mu obličej zase zvážněl: „Víš Nancy, žes nedostal tu katedru?“

Mark zachmuřeně hleděl na sklenku v ruce a pak ji naráz vyprázdnil: „Budu muset najít způsob, jak jí to sdělit.“

„Tak ji vezmi do Egypta.“

„Ne, nejedí ráda tak daleko a ještě hůř snáší poušť. Kromě toho to nebude právě zábavná cesta...“

„Jedno mně nedá pokoj,“ řekl Ron a zadumaně ukryl ruce do kapes džínsů.

„A co?“

„Co se stalo s Ramsgatem? Proč už nikdy nebylo nic slyšet o něm nebo o kterémkoliv členu jeho výpravy?“

„Nevím.“

„A proč jeho deník končí uprostřed věty?“

Čtyři

„To je on!“
Ron vyskočil a rychle se podíval na hodinky: „Na minutu přesně. Je právě šest.“

Ron s Markem si telefonicky objednali pizzu a večeřeli brzy. Poté si v Markově bytě udělali pohodlí.

Mark si přál, aby nebyl tak rozčilený. Měl vlhké ruce, přestože si je často otíral o kalhoty.

Když otevřel dveře, zahlédl už jen, jak se od domu pomalu vzdaluje rolls-royce. Za volantem spatřil obrys šoférovy postavy. Před ním stál Sanford Halstead, oblečený podobně jako předešlého večera, jenže tentokrát nic nedržel v ruce. V dálce bylo slyšet nepolevující provoz na lesknoucím se asfaltu pacifické dálnice.

„Na minutu přesně,“ pozdravil Mark hosta a přidržel mu dveře.

Sanford Halstead zdvořile kývl a vstoupil. Když za ním Mark zavíral dveře, Halstead upřel pohled na Rona Farmera, který se opíral o krb, a řekl klidně nosovým hlasem: „Ach, doktor Farmer, jak vidím. Dokázal jste si to zařídit, abyste se zúčastnil naší rozmluvy.“

Mark s Ronem si vyměnili pohled. Ron se otřásl, jako by mu přeběhl mráz po zádech. Předtím rozdělali v krbu zase oheň, ale vypadalo to, že útulná atmosféra v obývacím pokoji zmizela se vstupem důstojného vysokého návštěvníka.

„Mohu vám nabídnout něco k pití, pane Halsteade?“

„Ne, děkuji, pane doktore. Alkohol nepiji ani nekouřím.“

„Tak se tedy prosím posaďte a pojd'me k věci.“

Když všichni tři seděli v záři ohně z krbu, Halstead se ujal slova: „Předpokládám, že jste si přečetli deník.“

„Ano, přečetli jsme ho oba.“

„A co si o tom myslíte?“

„Nechci nic slibovat, ale šance, že hrob skutečně existuje, tu je.“

„A že ještě nebyl otevřen?“

„Pane Halsteade, když je objeven hrob, buď se to nahlásí úřadům, nebo se to drží v tajnosti, aby se daly hrobové předměty ilegálně prodat. V prvním případě o tom přinesou informace odborné časopisy a celá odborná veřejnost se o tom

rychle dozví. Ve druhém případě vyjde najevo i přísně tajený objev při ilegálním prodeji starožitností, které se do té doby ještě nikdy neobjevily na trhu, obzvlášť když se jedná o kousky typické pro pohřbívání. Pohřební dary na sebe ihned upoutají pozornost, protože znamenají nový, veřejnosti dosud neznámý hrob. V posledních letech ale ani na černém trhu nenabízeli mnoho takových předmětů. Možná pár sošek, šperků a skarabeů. A ani z toho se neobjevilo nic, o čem by se dalo předpokládat, že to pochází z hrobu z osmnácté dynastie.“

„Ale hrob mohl být od začátku prázdný.“

„To pochybuji. Ramsgate píše, že pečeti kněží byly ještě nedotčeny. To znamená, že ať už je tam pohřben kdokoliv, stále má veškerý svůj majetek, neboť staří Egypťané pohřbívali své mrtvé vždy se vším, co jim za života patřilo.“

„Jak vypadají naše šance, že hrob najdeme?“

„To záleží na mnoha okolnostech. Nejprve musíme jet do Amarny a prozkoumat kraj. Musíme se pokusit najít přesné místo Ramsgatova tábora, což nebude lehké. Pak je nutno zjistit, zda se tam někde ještě nacházejí ty zlomky stély. Pamatujte, že nevíme, co se s Ramsgatovou výpravou stalo. Než budu moci odhadnout, jak vypadají naše šance, že něco najdeme, musím nejprve získat bližší informace z Káhiry.“

„Jak budete postupovat při hledání hrobu?“

Mark se předklonil, opřel se lokty o kolena a složil ruce: „Deník nám dává tři záchytné body: roztroušené úlomky kamenné stély, která označovala vchod do hrobu; psa a hádanku hieroglyfického nápisu na soklu stély.“

„Podářilo se vám tu hádanku vyřešit, pane doktore?“

Mark sáhl po deníku, položil ho na konferenční stůl a nalistoval stránku se zápisem ze 16. července 1881. Potom nahlas předčítal: „Když Amon-Re jede po proudu, zločinec leží pod ním, aby mohl být opatřen okem Esetiným.“ Zavřel knihu a opřel se: „Podle Ramsgata se hrob nalézá skutečně

tam, kde to záhadný nápis udává. A pod psem, ať je tím míněno cokoliv.“

„Ale nápis se o psu nezmiňuje.“

Mark rozhodil rukama: „Patrně tu máme všechny faktory, které potřebujeme. Avšak očividně ještě nestačí, protože doktor Farmer ani já nemůžeme ani při nejlepší vůli nalézt smysl v záhadném hieroglyfickém nápisu. Podívejte, pane Halsteade, Amon-Re je slunce a po proudu znamená na sever. Nápis naznačuje, že když slunce putuje k severu...“

„Pak tu asi něco nesouhlasí.“

„To by se dalo předpokládat, jenže Ramsgate se v deníku o žádné chybě nezmiňuje. Tenhle křiklavý rozpor by mu přece musel být také nápadný. Ale svým správným překladem si byl asi jist. A když náhodou konečně našel psa, píše, že všechno přesně odpovídá hieroglyfickému textu.“

Sanford Halstead chvíli přemýšlel, potom se zeptal: „Pane doktore, myslíte, že jde o Achnatonův hrob?“

„Ramsgate nenašel u vchodu do hrobu žádná jména, ale stéla poukazuje na ‚zločince‘. To bylo jméno, které dali Amonovi kněží Achnatonovi po jeho smrti. Tady vidíte, jak moc věřili staří Egyptané na magickou sílu jména. Když nazvali člověka jeho jménem, získal tím sílu a moc. Pokud ho však o jméno oloupili, vzali mu tak totožnost a tím i jeho vliv. Proto musely být všechny mumie i hroby opatřeny nápisy se jmény, jinak by podle představ starých Egyptanů nemohl duch mrtvého svou totožnost přiznat, a bez ní nemohl vést posmrtný život. Protože se Achnaton snažil odstranit tolik starých bohů a donutit svůj národ, aby vyznával jen jednoho, totiž Atona, pomstili se Amonovi kněží tak, že po jeho smrti prohlásili jeho jméno za zakázané a tím zbavili jeho ducha totožnosti. Ano, pane Halsteade, myslím, že Ramsgate našel Achnatonův hrob.“

„Proč nebyl pohřben do takzvaného Královského hrobu, který byl objeven v roce 1936 v jednom z údolí?“

„Protože v žádném z hrobů v Amarně nebyl nikdo pohřben,“ vysvětlil Mark a sáhl po dýmce. Naplnil její hlavičku, pevně upěchoval tabák a potom pokračoval: „Když Achnaton zemřel, obyvatelé opustili Achnatonovo nové město, které se tenkrát nazývalo Achetaton a dnes se arabsky jmenuje Tell el-Amarna. Rodiny, které pohřbily své mrtvé do hrobů, je od tud zase vzaly a uložily je k poslednímu odpočinku ve starém hlavním městě Thébách. Achetaton byl kněžími prohlášen za prokleté místo, takže tam nikdo nechtěl své mrtvé nechat. Dokonce i Achnatonova matka a jeho nejstarší sestra byly vyzvednuty z hrobů v Amarně a nově pohřbeny v Thébách. Jeho otec, oba starší bratři, sestra a další dcery našli také svůj poslední odpočinek v Thébách. Jistě víte, že jeho zetěm a následníkem byl slavný mladý faraon Tutanchamon.“

„Proč tedy nepohřbili Achnatona s ostatními členy rodiny v Thébách?“

„Dovedu si představit, že Amonovi kněží nechtěli znesvětit svatou půdu jeho mrtvolou. Musíte mít na paměti, že Achnaton byl v jejich očích kacířem. Když v roce 1350 př. n. l. nastoupil na trůn, tehdy ještě jako Amenhotep IV., měl Egypt za sebou dobu rozkvětu trvající dva tisíce let a během celé té doby uctívali obyvatelé stovky bohů. Když se dostal k moci mladý Amenhotep a změnil si jméno na Achnaton, rozhodl se skoncovat s mnohobožstvím a přinutil svůj národ, aby vzýval jen jedno božstvo, totiž Atona. Kněží ostatních bohů během Achnatonovy vlády zmizeli, protože zavíral jejich chrámy, a tajně mysleli na pomstu. Když pak zemřel ve svém svatém městě Achetatonu, tedy blízko dnešní Amarny, staří kněží opět vystoupili na veřejnost, prohlásili, že jeho bůh je špatný, a pohrozili trestem tomu, kdo vysloví jeho jméno. Od té doby se jmenoval už jen ‚zločinec z Achetatonu‘. Proto by kněží neviděli rádi, kdyby jeho mrtvola byla pohřbena ve svaté půdě Údolí králů, neboť se obávali, že by je navštěvoval jeho duch. Myslím, že ho chtěli nechat, kde byl, totiž na jeho vlastní prokleté půdě.“

Sanford Halstead ohrnul rty: „Pane doktore, když Amonovi kněží Achnatona tolik nenáviděli a báli se ho, proč tedy jeho mrtvolu prostě nezničili? Pokud vím o egyptském náboženství, nemůže existovat duše bez těla, čímž je míněno i mumifikované tělo. Proč se vůbec namáhali s jeho pohřbením?“

„Protože to byli hluboce věřící lidé, pane Halsteade, a podle staroegyptského náboženství faraon ztělesňoval boha, i když se jmenoval Achnaton a byl velmi nenáviděn. Byl božstvem a kněží nechtěli riskovat, že na sebe přivolají hněv ostatních bohů tím, že zhanobí jeho mrtvolu. Předpokládám, že se ho báli, a zároveň ho nenáviděli. Tak ho nechali na jeho vlastním pozemku, aby měli jeho ducha daleko od sebe, ale pohřbili ho obvyklým způsobem, aby si ho usmířili.“

„Proč ale zřídili úplně nový hrob? Proč nepoužili takzvaný Královský hrob, který už existoval?“

Mark rychle pohlédl naproti na Rona a zamračil se: „To je něco, pane Halsteade, co ani já bohužel nedokážu vyvodit. Je to nejspíš jedno z těch mnoha tajemství, kterými je obklopen strašlivý konec osmnácté dynastie. Myslím však, že i na to dostaneme odpověď, najdeme-li hrob.“

Sanford Halstead zamyšleně přikývl. Stříbřité vlasy se mu leskly v záři ohně. „Pane doktore, myslíte, že můžeme od egyptských úřadů dostat povolení k archeologickým vykopávkám?“

„Pokud tam nyní neprobíhají jiné vykopávky, pak ano.“

„Můžete všechno připravit?“

„Kolik volnosti při tom budu mít?“

„Chtěl bych, abyste zařídil všechno potřebné, pane doktore. Najměte, koho chcete, obstarajte nářadí, kolik potřebujete. Teď mi prosím řekněte, kdy můžeme vyrazit.“

„Nejlepší doba na vykopávky je obvykle od října do dubna. Zjistím, kdy se letos koná ramadán. Muslimové se řídí měsíčním kalendářem, takže jejich měsíce se nekryjí s našimi.“

„Ramadán?“

„Svatý postní měsíc. Od svítání do západu slunce mají Arabové zakázáno přijímat jakoukoliv potravu nebo tekutiny. Nepolykají ani své sliny. Věřte mi, v té době se práce vůbec nehýbe. Nejlépe bude, když začneme v říjnu. Tak nám zbude ještě sedm nebo osm měsíců na přípravu.“

„Pane doktore, chtěl bych začít co nejdříve.“

Mark zavrtěl hlavou: „Dřív než v říjnu byste nechtěl jet do Egypta ani vy, věřte mi.“

„Pane doktore, jen mi řekněte, jak rychle můžete všechno zařídit.“

„Podle střízlivého odhadu bych na to potřeboval asi tři, možná i čtyři měsíce.“

„Výborně, tak to je tedy datum našeho odjezdu.“

Mark odložil dýmku do popelníku a s vážným výrazem se nahnul dopředu: „Pane Halsteade, nikdo neprovádí vykopávky v Egyptě v červnu nebo červenci! Vedro je nesnesitelné!“

„Co nejdříve, pane doktore. Na tom trvám.“

Zatímco se Mark snažil potlačit zlost nad touto odpovědí, vyslovenou rozkazovačným tónem, a zuřivě si měřil Sanforda Halsteada, slova se klidným hlasem ujal Ron Farmer: „Řekněte mi, pane Halsteade, viděl deník kdokoliv kromě nás tří?“

„Jen moje žena.“

„Odkud ho vlastně máte?“ dotazoval se Mark.

„Získal jsem ho před několika měsíci při dražbě jakési pozůstalosti. Jsem sběratel starožitných předmětů, pane doktore. Žena, z jejíž pozůstalosti deník pochází, byla zámožná vdova z Beverly Hills, která zemřela bez dědiců v devadesáti devíti letech. Deník patřil k pozůstalosti, která byla prodána za několik milionů dolarů. Koupil jsem v dražbě její uměleckou sbírku a směsici upomínkových předmětů a kuriozit z devatenáctého století, kterou jsem si však teprve později mohl postupně prohlédnout po jednotlivých kouscích.“

Na dotaz sdělil správce pozůstalosti, že deník byl majetkem staré dámy už celá desetiletí.“

„Víte, jak se k ní dostal?“

„Ne, nevím o deníku víc než to, co jsem v něm četl, a ke čtení jsem se dostal teprve nedávno. Koneckonců jsem velmi zaměstnaný člověk.“

„Ale když jste si to pak přečetl,“ pokračoval Mark, přičemž si důkladně prohlížel přísné rysy hostova obličeje, „jeho význam vám byl hned jasný.“

„Zcela naopak, pane doktore. Když jsem deník dočetl, neměl jsem stále ještě tušení, co jsem to vlastně koupil. Vlastně jsem se zajímal jen o antikvární cenu knihy, a nikoliv o to, co je v ní. Obrátil jsem se na starého přítele v Bostonu, asyrologa, a deník jsem mu popsal. Byl toho názoru, že by to mohlo být velmi zajímavé, a doporučil mi, abych požádal o radu nějakého odborníka v této oblasti. Proto jsem se spojil s jedním egyptologem v New Yorku, jistým doktorem Hawksbillem. Znáte ho?“

Mark ironicky stáhl koutky úst a znovu uchopil dýmku: „Ovšem, to je ten, co rozšiřuje ty pomatené teorie, podle nichž prý měli staří Egyptané spojení s astronauty z jiné galaxie.“

„Proto není o nic méně egyptologem.“

„V nejlepším případě by se dalo říct, že se nachází na opačném konci spektra našeho oboru.“

„Aniž bych doktoru Hawksbillovi prozradil přesný obsah deníku, vysvětlil jsem mu, o jakou knihu jde, a on projevil velký zájem. Tak jsem se dozvěděl, že Neville Ramsgate byl takřkajke průkopníkem egyptologie, takže deník, který napsal, by mohl mít nesmírnou cenu. Nemluvě o hrobu, o kterém píše.“

„A proto jste se rozhodl, že hrob sám najdete.“

„Přijímáte ten návrh, pane doktore?“

Mark se zvedl z gauče a stoupl si k panoramatickému oknu. Oceán bičovala nová bouře; těžké černé mraky se po-

malu a hrozivě valily směrem k pobřeží. Mark věděl, že je otázkou jen několika minut, než se nad Malibu rozpoutá bouřka.

„Věděl jste přece ještě dřív, než jste sem dnes večer přišel, že návrh přijmu.“

„Tak musíme hned začít s přípravami.“

„Chcete-li začít s vykopávkami skutečně v červnu,“ poznamenal Mark po několika potáhnutích z dýmky, „pak se musím dát do práce už zítra. Musím se spojit s několika lidmi. Musím zjistit, jestli je volný Abdul, můj dřívější předák. Musím se spojit s Úřadem pro starožitnosti v Káhiře, koupit výzbroj, zásoby a stany...“

„Nechám vám zcela volnou ruku, pane doktore.“

„Musíte ale chápat, že všechno, co tam případně najdeme, musí zůstat v Egyptě.“

„Nezáleží mi na pokladu, pane doktore. Jde mi jen o to, abych se dozvěděl pravdu o tajemném Achnatonovi.“

Mark na něj užasle pohlédl.

Halsteadovu vážnou tvář poněkud rozjasnil zdrženlivý úsměv. „Překvapuje vás to, pane doktore?“

„No, abych byl upřímný, předpokládal jsem jiné po-
hnutky.“

„Pane doktore, jsem dost zámožný člověk. Nemám za-
potřebí, abych se obohacoval antickými poklady, obzvlášť
pokud jsou získány ilegální cestou. Můj zájem se týká no-
vých objevů a vědeckého objasnění, chcete-li. Chtěl bych
pouze zjistit, co se skrývá za legendárním faraonem, který
mezi učenci způsobil více rozepří než kterýkoliv jiný král
v egyptské historii.“

Ponořen do svých myšlenek si Mark prohlížel kopii vápen-
cového reliéfu, visící na jedné ze stěn pokoje. Byl to profil
faraona Achnatona při uctívání jeho revolučního boha Atona.
Mark si důkladně prohlížel podivné královo tělo, žensky pů-
vabnou hrud' a oblá stehna, povislé břicho, dlouhý obličej
s vyčnívající dolní čelistí, viditelnou ošklivost toho člověka.

Kým nebo čím byl tento záhadný muž, jehož životem a působením se vědci zabývali od té doby, co existovala egyptologie, aniž by se jim podařilo dojít k jednoznačným závěrům?

Někteří, mezi nimi i Sigmund Freud, ho pokládali za muže, který seznámil izraelský národ s monoteismem; předpokládali, že vystoupení zakladatele židovského náboženství Mojžíše a exodus Izraelitů z Egypta spadají právě do Achnatonovy doby. Jiní si mysleli, že Achnaton byl prostě obětí nějaké záhadné nemoci, duševně postižený král. Ron Farmer ho viděl jako bezpohlavního, ani muže, ani ženu.

Naproti tomu Mark Davison ho pokládal za snílka odpudivého svým zevnějškem, kterému nikdo nerozuměl.

„Trochu jsem o faraonu Achnatonovi četl,“ pokračoval Sanford Halstead, „a dozvěděl jsem se, že nikdo neví, co se s kacířským králem stalo. Panoval sedmnáct let za pohnuté doby, až za nanejvýš tajemných okolností zmizel. Achnaton nastoupil na trůn po svém otci Amenhotepovi III., ale odvedl dvůr z Théb a na kousku pustiny, daleko po proudu Nilu, založil vlastní město Achetaton, aby tam mohl nerušeně vzývat svého nového boha. Avšak po jeho smrti nádherné město osiřelo, lidé se vrátili ke starým zvykům a Achnatonovo jméno bylo prokleté. Ale co se stalo s jeho slavnou ženou Nefertití? Kým byla, odkud přišla? A proč byl po několika letech na trůnu zavražděn jeho zeť Tutanchamon? Doufám, pane doktore, že hrob, ke kterému nás Neville Ramsgate zavede, v sobě skrývá odpověď na všechny tyto otázky.“

Mark si přestal prohlížet vápencový reliéf, přešel k baru a nalil si bourbon.

Halstead se zvedl pružným, téměř kočičím pohybem: „Budete mě laskavě průběžně informovat o stavu věcí. Moje sekretářka se s vámi spojí každé pondělí přesně v devět hodin. Sdělíte jí, jak jste pokročili a kolik potřebujete peněz. Šek k pokrytí vašich nákladů vám bude doručen vždy v pondělí kolem patnácté hodiny.“

Když se Halstead chystal odejít, Mark ho zadržel: „Ještě okamžik, nemluvili jsme ještě vůbec o honoráři nebo něčem podobném.“

„Sekretářka vám pošle smlouvy, z nichž se dozvíte výši a dobu výplaty honorářů. Ujišťuji vás, že to bude k vaší naprosté spokojenosti.“

„Ale jak vás zastihnu, kdyby to bylo nutné?“

„Nebudete muset být se mnou ve spojení, pane doktore. Znovu se setkáme až na letišti těsně před odletem do Egypta.“

Mark doprovodil Sanforda Halsteda ke dveřím a přitom ho napadlo, že tento téměř šedesátník se zdá být v pozoruhodně dobré tělesné kondici. „Co nejdříve vám dám vědět, kdy odlétáme.“

U dveří se Halstead znovu otočil a řekl, jako by čekal na pravou chvíli: „Je ještě něco, co musíte vědět, pane doktore. Bude mě doprovázet moje žena.“

Mark otevřel dveře a v proudech deště uviděl před domem stát elegantní černý rolls-royce. Šofér, držící si nad hlavou velký deštník, právě otvíral zadní dvířka auta. Mark si nedokázal odpustit reakci na poslední Halsteadovu poznámku: „Jen tak dlouho, než pochopí, že to není nedělní výlet.“

„Ujišťuji vás, pane doktore, že moje žena zcela a naprosto zvládá situaci. Dobrou noc, pánové.“

Když rolls-royce odjel, Mark rychle zavřel dveře. Ron ho v pokoji přijal se slovy: „Vypadá to, že bezpodmínečně musím jet do Egypta, Marku. Tomu muži ale nevěřím.“

„Já taky ne, kamaráde,“ mumlal Mark, „já taky ne.“

EGYPT – O ČTYŘI MĚSÍCE POZDĚJI

Pět

Mark Davison měl radost z dlouhé jízdy vlakem, nepřerušované zastávkami. Poskytovala mu příležitost utřídit si myšlenky a vyrovnat se sám se sebou. Bylo toho hodně, o čem musel přemýšlet.

Seděl s ramenem opřeným o okno a díval se na nekonečná pole cukrové třtiny letící dozadu, avšak nevnímal je. Bylo časně ráno a obyvatelé údolí Nilu už pilně pracovali. Po jílovitých stezkách klopytali oslíci pod obrovskými náklady cukrové třtiny; v blízkých vesnicích běhali kolem kolejí polonahé děti a na kost vychrtlí psi, aby pozdravili projíždějící vlak; černě oděné ženy se džbány na hlavě se zastavovaly a se zájmem jej pozorovaly. Uběhla už hodina, co projel hustě obydlenými předměstími Káhiry, a když byla konečně za nimi, pasažérům se naskytl pohled na údolí Nilu, po staletí neměnný.

Avšak Mark Davison neměl zájem o prohlížení krajiny. Spolu s pěti mlčenlivými spolucestujícími seděl ve vagonu první třídy, zamyšleně potahoval ze studené dýmky a pokoušel se střízlivě vypořádat s každou otázkou, která ho napadla.

Největším hlavolamem pro něj byl problém s Nancy, hlavní příčina tří bezesných nocí v hotelu Nil-Hilton v Káhiře. Přestože chtěl tyto myšlenky zapudit, aby se soustředil na stovky podrobností výpravy, nemohl dělat nic proti tomu, že se mu stále vracela vzpomínka na onen poslední večer, který strávili spolu. Když se Nancy přiznal, že profesura nepřipadla na něj, reagovala přátelsky a s porozuměním. Budou ještě lepší příležitosti, řekla, a pokud ne, tak přece stejně dostal od nakladatele smlouvu na novou knihu, při jejímž podpisu ho bude podporovat ze všech sil. Když potom chtěla stočit rozhovor na svatbu, řekl jí o vykopávkách, které ho čekají.

Mark znal její prudkou povahu a čekal, že se rozčílí. Nancy byla zčásti irského a zčásti latinskoamerického původu a Mark už několikrát zažil, co to znamená, když se tyhle povahy, inklinující k prudkosti, „vytočí“. Takže se i tentokrát připravil na hádku. O to byl však vyjevenější, když si ho chvíli jen nepřítomně prohlížela, potom se stáhla do sebe a nakonec se na něj podívala smutně a rezignovaně: „Věděla jsem, že to jednoho dne přijde. Bylo ode mě dětinské věřit, že bych tě mohla udržet tady, nebo čekat, že dodržíš slib.“

Když chtěl odpovědět, pokračovala jemně odmítavým tónem: „Miluji tě víc než dřív. Dokonce tolik, že tě můžu nechat odejít. Nemyslím jen do Egypta, nýbrž napořád. Chápu, jak moc potřebuješ svou práci v terénu, Marku, ale já potřebuji domov a děti. Ne, nepojedu s tebou ani si tě dnes odpoledne nevezmu. Tím by se vůbec nic nezměnilo. Dělej, co musíš dělat, Marku, a pokud budu ještě tady, až se vrátíš...“

Nedokončila větu. Když teď vlak drkotal podél vodních příkopů, Markovy myšlenky stále kroužily kolem poslední noci v jejím náručí, kdy ji zoufale miloval a kdy mu tiše plakala na rameni. Nepřišla se s ním rozloučit na letišti. Když jí pak chtěl zavolat z odletové haly, dozvěděl se, že číslo bylo zrušeno.

Šustění papíru ho vrátilo do současnosti. Odtrhl pohled od okna a podíval se na Rona, který seděl proti němu zády ke směru jízdy a horečně si něco čmáral do poznámkového bloku. Ron smysluplně využil třídní pobyt v Káhiře. Zšel do Egyptského muzea a seznámil se tam s jeho ředitelem, který mu dovolil, aby si prohlédl místnost s mumii, nepřístupnou veřejnosti. Spotřeboval dva filmy, aby pořídil snímky faraonů a jejich královských manželek. Potom použil další film na to, aby ze všech stran vyfotil Achnatonovu sochu, o níž bylo v odborných kruzích tolik sporů.

Speciálním oborem Rona Farmera byla anatomie člověka ve starém Egyptě. Různé sochy a reliéfy s Achnatonem mu sloužily jako podklad pro novou teorii, podle níž prý král neměl pohlavní orgány. Kromě toho udělal Ron v muzeu snímky jistých nápisů na nízkých reliéfech, o kterých nepanoval ve vědeckých kruzích jednotný názor. Jejich doslovné znění posílilo jeho tezi, podle které šest slavných Achnatonových dcer nebylo jeho dcerami, nýbrž sestrami.

Ron se právě natolik zabýval sám sebou a svými poznámkami, že vůbec nezpozoroval, že vlak již projíždí středním Egyptem a blíží se k cíli.

Mark se rozhlédl po ostatních cestujících v kupé. Sanford Halstead tu seděl skoro nehnutě s opřenou hlavou a se zavřenými očima a vypadal, jako by ani nedýchal. Působil tak radostně a klidně, že téměř budil zdání mrtvého. Vedle Halsteda seděla jeho nápadně hezká žena Alexis, právě listující módním časopisem, jíž při každém pohybu cinkaly nefritové náramky na útlých zápěstích.

Mark byl opravdu překvapen, když Alexis Halsteadovou před třemi dny na mezinárodním letišti v Los Angeles poprvé spatřil. Čekal v odbavovací hale první třídy a podívoval se, kdo asi je ta úžasná mladá dáma, která tam vstoupila se Sanfordem Halsteadem. Alexis Halsteadová byla asi o třicet let mladší než její muž, vysoká a štíhlá, opálená a očividně sportovně založená. Její divoké, nepoddajné rezavé vlasy

tvorily jedinečný protiklad k chladnému pohledu mechově zelených očí. Halstead je krátce, skoro jen letmo představil a potom se se svou ženou od obou egyptologů zase rychle oddělil. Alexis Halsteadová přitom nevěnovala Markovi ani úsměv, nýbrž jen krátce kývla a Rona zřejmě nevzala vůbec na vědomí.

Mark hleděl za ní, když kolem něho proplula, aby si sedla na druhé straně odletové haly. Přesto mu hned při tomto prvním setkání připadala podivuhodně důvěrně známá. A když si teď prohlížel její jemně utvářený profil, který působil dojmem sochy vytesané z hnědého mramoru, ovládl ho pocit, že ji odněkud zná.

Odtrhl od ní pohled a přes uličku se podíval na Hasima al-Šeichlyho, mladého úředníka z Úřadu pro starožitnosti, který byl jejich expedici přidělen.

Seznámili se přede dvěma dny v Káhiře, když se Mark vydal na ministerstvo zjistit, zda se v jeho archivech nedá najít něco o výpravě Nevilla Ramsgata. Našel tam ale jen velmi málo podkladů o nešťastné Ramsgatově expedici a těch nemnoho nových fakt, která Mark objevil, navodilo pouze další hádanky. Přesto zjistil dvě úžasné věci.

První překvapení se týkalo vládního nařízení z roku 1881, podepsaného pašou. V něm stálo, že všichni členové Ramsgatovy výpravy zemřeli na neštovice. Oblast se proto musí dát do karantény a tábor se musí spálit. Na jedné straně to vnášelo trochu světla do tajemného osudu Ramsgatovy skupiny, avšak na druhé straně se Mark pozastavil nad několika vzájemně si odporujícími daty: Pašův příkaz byl opatřen datem z 5. srpna 1881, kdežto poslední zápis v Ramsgatově deníku pocházel z 1. srpna. Jak se mohli všichni členové expedice, kteří 1. srpna ještě nevykazovali žádné chorobné příznaky (neboť Ramsgate se o nich ani slovem nezminil), v tak krátké době nakazit neštovicemi a za čtyři dny na ně zemřít, aniž by jediný z nich přežil?

Druhé překvapení zažil Mark při důkladné prohlídce sedmi zažloutlých úmrtních listů, které byly vystaveny v arabštině a podepsány jistým Dr. Fouadem. Neville Ramsgate, jeho žena Amanda, předák Mohammed a tři další muži podle záznamů zemřeli na neštovice. Na úmrtním listě Sira Roberta stála naproti tomu jako příčina smrti cholera.

Matoucí byla i skutečnost, že v těchto smutných aktech nebyla žádná poznámka o tom, co se stalo s mrtvolami.

Po mladém pohledném úředníkovi se teď Mark obrátil na posledního člena expedice. Bezděčně si vzpomněl na rozmluvu, kterou měl před třemi dny po příjezdu do Káhiry se svým předákem.

Abdul Rageb čekal na čtyři Američany za závorou celnice v letištní budově. Markův starý přítel, vysoký hubený Egypťan aristokratického držení těla a neurčitého věku, se objevil jako obvykle oblečen do bílé galábie bez poskvrnky, která ještě silněji podtrhovala téměř extatickou vychrtlost těla a tmavý odstín pleti. Abdul Rageb objal Marka se směsí srdečnosti a zdrženlivosti, typickou pro jeho zem, a přivítal ho lámanou angličtinou. Uvítal návštěvníky, jako by byl králem země, a při každém představování lehce sklonil hlavu, přičemž držel ruce ukryté v širokých rukávech svého oděvu. Marka oslovoval „effendi“, tureckým titulem z dávno minulých dob, z čehož Mark usoudil, že Abdul musí být mnohem starší než vypadá.

V mercedesu cestou k Nil-Hiltonu probrali poslední podrobnosti.

„Je připraveno všechno pro cestu proti proudu Nilu, Abdule?“

„Vše je v pořádku, effendi, za tři dny vyrazíme, *inšalláh*.“

„Došlo všechno nepoškozeno?“

„Ano, effendi. Bedny dorazily v pořádku. Dal jsem je do úschovny na Ramessově nádraží. Zítرا pojedou s veškerou výstrojí napřed vzhůru po Nilu a založím tábor, takže všechno bude připraveno na váš příchod. Rezervoval jsem také celé

kupé ve vlaku pro vás a váš doprovod, abyste mohli nerušeně cestovat.“

„Výborně. Mokrát děkuji.“ Mark cítil, jak sílí jeho vzrušení, když za sebou nechali letiště položené v poušti a projížděli káhirskými předměstími kolem přeplněných slumů a zpuštěných činžáků. Vozík tažený velbloudem způsobil na jedné křižovatce dopravní zácpu, což ihned vyvolalo divoké troubení. Dělal mu dobře, že je zase v Egyptě. „Teď mě řekni o situaci v Tell el-Amarně. Jsou tam problémy?“

Výraz Abdulovy tváře potemněl: „Není nic, co by se nedalo zvládnout, effendi. Sešel jsem se s *umdou* z každé vesnice a dojednal jsem mzdy. Deset piastrů denně pro každého, přičemž se v práci budou střídat po skupinách, aby nezanedbávali práci na poli.“

„Ale nějaké problémy jsou...?“

„Žádné, effendi. Neklid byl ve vesnicích, už když jste tady byl posledně. Mnoho mladých mužů opustilo své dvorce a šlo hledat práci na ropných polích a ve fosfátových dolech u Mrtvého moře. V dnešní době už nikdo není spokojen s tím, když jako feláh obdělává půdu.“

Mark si důkladně prohlížel mužův ostrý profil. V Abdulově chování bylo něco zneklidňujícího. „Abdule, děje se něco?“

„Ne, effendi.“

„No dobře, jak je to s noclehy v Amarně?“

„Postavíme stany. Jistě nebudete chtít spát v domech ve vesnicích.“

„Jak to vypadá se zásobováním vodou?“

Všechno jsem zařídil, effendi. Bude tam postavena nádrž na vodu s připojeným čerpadlem. Jeden člověk se bude starat o to, aby byla stále plná. Až přijedeme do Amarny, nejprve navštívíme *umdu* El Tillu, neboť ten je nejmocnější. Později navštívíme i ostatní.“

„Elektřina, sanitární zařízení a vařiče?“

„Všechno je připraveno, effendi, stejně jako dříve.“